Eduskunnan puolustusvaliokunta
PuV@eduskunta.fi

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI PUOLUSTUSVOIMISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA (HE 72/2018 VP)

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt Suojelupoliisin asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä. Pyydettynä lausuntona esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi puolustusvoimista annettua lakia siten, että puolustusvoimat saa toimivaltuudet puuttua lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten kulkuun laissa erikseen määritellyissä tilanteissa. Sääntelytarpeen taustalla on viime vuosien nopea teknologinen kehitys, joka on johtanut lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten yleistymiseen. Tällaisia laitteita voidaan puhtaan siviilikäytön ohella käyttää Suomen maanpuolustuksen kannalta olennaisten kohteiden vahingoittamiseen samoin kuin sellaisten kohteiden vakoilemiseen. Miehittämättömien ilma-alusten suorituskyky ja sensorit ovat huomattavasti kehittyneempiä kuin tiedustelua varten perinteisesti hyödynnettyjen satelliittien. Nykyisestä lainsäädännöstä puuttuvat sellaiset selkeät toimivaltuussäännökset, jotka oikeuttaisivat lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten haltuun ottamisen, niiden käytön estämisen tai niiden kulkuun puuttumisen siinäkin tapauksessa, että käyttö aiheuttaa uhkan Suomen sotilaalliselle maanpuolustukselle.

Suojelupoliisi pitää lakiesityksen tavoitteita kannatettavina ja esitetyistä toimivaltuuksista säätämistä tärkeänä. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan ehdotetut säännökset on kaiken kaikkiaan muotoiltu riittävän tarkkarajaisesti ja täsmällisesti.

Hallituksen esitys on osa laajempaa kokonaisuutta, jossa eri alojen turvallisuusviranomaisille - puolustusvoimien ohella poliisille, Rajavartiolaitokselle ja Rikosseuraamusvirastolle - on hallinnonalakohtaisesti valmisteltu toimivaltuuksia puuttua miehittämättömän ilmailun muodostamiin uhkiin. Lähtökohtana eri hallinnonalojen lainvalmistelussa on ollut, että poliisi on yleistoimivaltainen viranomainen puututtaessa yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavaan toimintaan, kun taas muille viranomaisille voidaan välttämättömiksi katsottavista syistä omalla erityissektorillaan säätää alueellisesti ja asiallisesti rajattuja toimivaltuuksia. Suojelupoliisi katsoo, että perusteet säätää puolustusvoimille omat toimivaltuudet miehittämättömään ilmailuun puuttumiseksi ovat painavat.

Lakiehdotuksen 15 c §:ssä ehdotetaan säädettäväksi puolustusvoimien ja poliisin välisestä yhteistyöstä lennokin tai miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumisessa. Pykälän 1 momentin mukaan puolustusvoimien olisi il-

SUOJELUPOLIISI
Ratakatu 12, PL 151, 00121 HELSINKI

Puh. 029 548 0131

moitettava poliisille ennakolta päätöksestään, jonka perusteella puuttumistoimivaltuuksia voidaan käyttää yleisellä paikalla. Pykälän 2 momentin mukaan puolustusvoimien olisi sovittava poliisin kanssa voimakeinojen käyttämistä yleisellä paikalla koskevista menettelyistä.

Lakiesityksen yleisperusteluissa samoin kuin 15 c §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan, että poliisi voisi puolustusvoimilta saamansa ilmoituksen johdosta ottaa miehittämättömään ilmailuun puuttumisen puolustusvoimilta itselleen. Suojelupoliisi katsoo, että tällaisesta ns. otto-oikeudesta olisi epäselvyyksien välttämiseksi syytä säätää lain tasolla. Tämä on perusteltua jo sen vuoksi, että viranomaisten välisten johto- ja vastuusuhteiden olisi uusimuotoisten uhkien torjuntatilanteissa säilyttävä yksiselitteisinä ja selkeinä.

Ylitarkastaja Pertti Luopa